

Kersti Kuldna-Türkson

Eesti Kunstimuuseum



ICOMi üldkonverentsi raames korraldasid kujutava kunsti alakomitee ICFA ja kogumise küsimustele pühendunud komitee COMCOL ühise istungi, mille üldteemaks oli kunsti kogumine ja kohatunnetus. Ettekannete tutvustus on muuhulgas leitav COMCOLi kodulehelt <http://network.icom.museum/comcol/events/previous-comcol-conferences/>.

Kunstimuuseumi varahoidjana ja COMCOLi liikmena pidasin seekordset konverentsi teemat oma töö jaoks väga oluliseks. Eriti kaasaegse kunsti puhul on oluline kogumise kontekst ja teosega kaasnev lugu. Kuid ka ajaloolise kunsti puhul pööratakse järjest rohkem tähelepanu teose ajaloole, tema seotusele eelnevate omanikega ja eksponeerimiskohtadega, mitte ainult kohale kunstiajaloos.

Seetõttu olid inspireerivad praktiliselt kõik ettekanded, mida konverentsil kahe ja poole päeva jooksul kuulasin. Paljus olid need probleeme tõstatavad ja kaardistavad, need ei pakkunud valmis lahendusi, vaid kutsusid kaasa mõtlema, mida ettekannete-järgses diskussioonis ka aktiivselt tehti. Üldiselt jäi kõlama mõte, et paljude kunstiteoste, eriti nende, mis on loodud mingi konkreetse koha jaoks, tähendus muutub, ja mitte tingimata paremuse poole, kui nad oma algsest asukohast, ka parema säilimise huvides, muuseumisse tuuakse. Näiteks Stefanie Knöll Saksamaalt käsitles huvitavat Surmatantsu-teemalist seinamaali, mis toodi muuseumisse, kuna maja, millel maal asus, läks lammutamisele. Muuseumis eksponeerides läheb aga selle teose algne kontekst ja kohatunnetus täiesti kaduma, kuigi teos ise säilib.

Kuidas teha koostööd kirikuga, kui võimalik publikumagnet kunstitöö asub kirikus, kuid kiriku ja muuseumi arusaamad küllastajate hulgast ja profiilist päris ei kattu (Anne-Mette Villumsen Taanist)? Mida teha väärtuslike kultuurimälestistega, kui neid on „liiga“ palju, nad on laiali üle riigi hoonetes, mille haldamine käib kohalikele omavalitsustele üle jõu (Eloy Koldeweij Hollandist)?



Ei saadud mööda ka päevapoliitikast. Türgi esindaja Aysegül GÜchani ettekanne käsitles valusat teemat, kuidas sealne valitsus on asunud muuseumit ignoreerides ümber korraldama rahvusliku kunstimuuseumi kollektsiooni, eraldades ja pagendades kõrvalisse kohta kaasaegse kunsti osa kui mitte piisavalt väärika esindamiseks Türgi kultuuripärandit. Virginia Curry USAst käsitles islami kunsti väljapanekut Texase muuseumis, kus püütakse esile tuua väidetavalt kunstis väljenduvat islami rahuarmastavat poolt. Ettekande-järgsel arutelul jäi aga kõlama kahtlus, kas siinkohal muuseum ei interpreteeri teoseid endale soodsas suunas, rõhutades neis külgi, mida seal tegelikult ei ole. Kõige enam pani mind mõtlema Lõuna-Aafrika Vabariigist pärit Helene Vollgraaffi ettekanne, mis käsitles meilgi mitte väga ammu aktuaalset olnud avalikus ruumis olevate monumentide teemat. Kuigi poliitilised muudatused toimusid Lõuna-Aafrikas juba 1990.a.-tel, on millegipärast just nüüd hakatud seal eriti aktiivselt ründama traditsioonilisi monumente, milles nähakse valgete ülemvõimu sümboleid. Helene Vollgraaffi küsimus oli, kuidas nendesse linna ja maastiku elementidesse ikkagi suhtuda, on nad ju osa ajaloost. Lahenduseks ei ole nende peitmine muuseumide hoidlatesse, sest, nagu ettekandja sümpaatselt sõnastas, muuseumid ei saa olla laopaik asjadele, mida keegi ei taha, vaid muuseumid on oma kogude täiendamise osas ikkagi suveräänsed. Seda põhimõtet peaksime ehk isegi endale rohkem meelde tuletama, kui väljapoolt avaldab keegi muuseumidele survet võtta vastu mõni ese, mida „keegi teine nagunii ei taha“.

ICOMI üldkonverentsi raames kasutasin võimalust kuulata ka teiste alakomiteede istungeid. Nii dokumenteerimise komitee CIDOCi kui ka COMCOLi enda koosoleku ettekannetes käsitleti muuhulgas mitmesuguseid museaalide dokumenteerimise programme ja neid tutvustavaid ning publikut kaasavaid internetilahendusi. Need olid põnevad vaadata, kuid neid ettekandeid kuulates olin küll tänulik Eesti väiksuse üle, mis tähendab, et museaalide arvepidamise süsteem on meil kõikide muuseumide jaoks ühine ja seda arendatakse tsentraalselt, mitte ei ole jäetud seda muuseumide endi või erinevate huvigruppide mureks, nagu jäi mulje paljude teiste riikide esindajate ettekannetest. See toob näiteks kaasa asjaolu, kus muuseumidel endil on õigus otsustada, milliseid andmeid ja kui palju nad soovivad avaldada, see aga muudab tavakasutajale muuseumideülese otsingu tegemise raskeks, kui mitte võimatuks.

Täna ICOM Eesti Rahvuskomitee toetuse eest, mis võimaldas osa saada suure ICOMi konverentsi kollegiaalsest õhkkonnast, kuulata alakomiteedes ettekandeid väga erinevatest probleemidest ja mõista, et kuigi probleemid maailma erinevates muuseumides võivad olla erinevad, mõtlevad muuseumide töötajad reeglina siiski ühtemoodi ja probleeme tõstatades ning neid ühiselt arutades on võimalik jõuda parima lahenduseni.

